

METODOLOŠKO POJASNILO

KAZALNIKI DOHODKA, REVŠČINE IN SOCIALNE IZKLJUČENOSTI

To metodološko pojasnilo se nanaša na objavljanje podatkov:

- Kazalniki dohodka, revščine in socialne izključenosti, Slovenija, letno (Prva objava)
- Kazalniki dohodka, revščine in socialne izključenosti, podrobni podatki, Slovenija, letno (Elektronska objava)

Vsebina:

1. NAMEN
2. PRAVNA PODLAGA
3. ENOTA, KI JO OPISUJEJO OBJAVLJENI PODATKI
4. IZBOR ENOT OPAZOVANJA
5. ZBIRANJE IN VIRI PODATKOV
6. DEFINICIJE
7. POJASNILA
8. OBJAVLJANJE PODATKOV
9. REVIDIRANJE PODATKOV
10. DRUGA METODOLOŠKA GRADIVA

Pripravila: Stanka Intihar

Zadnjič osveženo: 5. 7. 2018

1. NAMEN

Namen objave podatkov je prikaz kakovosti življenja različnih družbenoekonomskih kategorij oseb in gospodinjstev v Sloveniji z vidika porazdelitve razpoložljivega dohodka med gospodinjstvi, relativne revščine in socialne izključenosti s poudarkom na skupinah prebivalstva, ki so glede na vse prebivalstvo v relativno slabšem položaju in ki jih revščina, materialna prikrajšanost in brezposelnost najbolj ogrožajo.

Ključne statistike, ki jih objavljamo, so:

- prag tveganja revščine
- stopnja tveganja revščine (% in število oseb)
- stopnja tveganja socialne izključenosti (% in število oseb)
- stopnja resne materialne prikrajšanosti (% in število oseb)
- stopnja zelo nizke delovne intenzivnosti (% in število oseb)
- stopnja dolgotrajnega tveganja revščine (% in število oseb)
- razmerje kvintilnih razredov (80/20)
- Ginijev količnik
- povprečni razpoložljivi dohodek na člana gospodinjstva
- povprečni ekvivalentni razpoložljivi dohodek na člana gospodinjstva
- mediana razpoložljivega dohodka na člana gospodinjstva
- mediana ekvivalentnega razpoložljivega dohodka

2. PRAVNA PODLAGA

- Veljavni [letni program statističnih raziskovanj \(LPSR\)](#)
- [Zakon o državni statistiki](#) (Uradni list RS, št. 45/95 in 9/01)
- [Uredba evropskega parlamenta in Sveta \(ES\) z dne 16. junija 2003 o statistiki Skupnosti o dohodku in življenjskih pogojih \(EU-SILC\)](#) (CELEX: 32003R1177)
- Pravna podlaga za priložnostne module je navedena v metodoloških pojasnilih z naslovom »Življenjski pogoji« – povezava je navedena v poglavju »Druga metodološka gradiva«.

Raziskovanje Življenjski pogoji (SILC) se izvaja v vseh državah članicah EU, zato so objavljeni podatki mednarodno primerljivi (tj. primerljivi s podatki vseh držav članic EU). V Sloveniji smo ga začeli izvajati v letu 2005. Pred uvedbo tega raziskovanja so bili vir za izračun omenjenih kazalnikov podatki iz raziskovanja Poraba v gospodinjstvih (APG).

3. ENOTA, KI JO OPISUJEJO OBJAVLJENI PODATKI

Podatki, na katerih temeljijo izračuni, se nanašajo na gospodinjstva ali na člane gospodinjstev, skoraj vsi kazalniki pa so definirani na ravni posameznika, tj. izračunani za osebe, ne za gospodinjstvo. Kazalnike izračunamo s pomočjo uteži za celotno populacijo oseb v zasebnih gospodinjstvih v Sloveniji.

Glavne opazovane značilnosti gospodinjstev so delovna intenzivnost gospodinjstva, tip gospodinjstva, stanovanjsko razmerje gospodinjstva in razpoložljivi dohodek gospodinjstva. Glavne opazovane značilnosti oseb so starost in spol, dokončana izobrazba, najpogostejši status aktivnosti in dohodkovni razred. Pri večini prerezov objavljamo odstotek in število oseb pod pragom tveganja revščine.

4. IZBOR ENOT OPAZOVANJA

Enota opazovanja so vsi člani gospodinjstev, ki sodelujejo v raziskovanju Življenjski pogoji (SILC). V to raziskovanje so zajeta samo zasebna gospodinjstva in osebe v teh gospodinjstvih. Osebe, ki prebivajo v skupinskih gospodinjstvih (npr. v domovih za ostarele, socialnovarstvenih zavodih, študentskih domovih, zaporih, samostanih ipd.), torej niso zajete v to raziskovanje.

Osnova za vzorčni okvir raziskovanja Življenjski pogoji (SILC) je Centralni register prebivalstva (CRP), poleg tega pa pri določitvi vzorčnega okvira uporabimo kot vir še podatke iz Registra nepremičnin, Registra gospodinjstev ter anketne podatke iz prejšnjih let. V vzorčni okvir so vključene osebe, stare vsaj 16 let, ki so v času izbire enot v vzorec prebivalci Slovenije in ne živijo v institucijah (skupinskih gospodinjstvih).

Vzorčni načrt je dvostopenjski, stratificiran. Najprej se v vsakem stratumu sistematično izberejo enote prve stopnje (vzorčne enote), nato se v vsaki izbrani vzorčni enoti sistematično izberejo še osebe. Pri izbiri vzorčnih enot uporabimo eksplicitno stratifikacijo po tipih naselja (6 stratumov) in implicitno stratifikacijo po statističnih regijah. Vsaka izbrana oseba nas pripelje v gospodinjstvo, v katerem nato anketiramo vse člane gospodinjstva (če je gospodinjstvo ustrezno za anketiranje).

Vzorčni načrt se pripravi na podlagi štiriletne rotacijske sheme. Gospodinjstva ostanejo v vzorcu štiri leta oz. v štirih valovih. To pomeni, da vzorec sestavljajo štiri rotacijske skupine. Eno rotacijsko skupino vsako leto izločimo iz vzorca, eno pa vanj vključimo na novo. Vsaka rotacijska skupina mora biti za ciljno populacijo reprezentativna.

Bruto velikost vzorca je vsako leto približno 12.500 gospodinjstev. Ker del gospodinjstev zavrača sodelovanje in ker nam z delom gospodinjstev ne uspe vzpostaviti stika, del pa jih je za raziskovanje neustrezen, je končna, neto velikost vzorca približno 9.000 gospodinjstev ali približno 28.000 oseb.

Tabela 1: Število gospodinjstev in oseb, sodelujočih v raziskovanju Življenjski pogoji (SILC)

Leto izvedbe raziskovanja SILC	Število gospodinjstev	Število oseb
2005	8287	27679
2006	9478	31276
2007	8707	28570
2008	9028	28958
2009	9282	29576
2010	9364	29520
2011	9247	28747
2012	9205	28064
2013	9001	27265
2014	9189	27697
2015	8685	26150
2016	8585	25637
2017	8801	26306

Vir: SURS

5. ZBIRANJE IN VIRI PODATKOV

Vir za izračun kazalnikov dohodka, revščine in socialne izključenosti so podatki iz letnega statističnega raziskovanja Življenjski pogoji (ang. SILC – Statistics on Income and Living Conditions). To raziskovanje temelji na uredbah Evropske komisije in se izvaja v vseh državah članicah EU, zato so podatki vseh držav članic EU med seboj neposredno primerljivi. V Sloveniji smo ga začeli izvajati v letu 2005. Pred uvedbo tega raziskovanja so bili vir za izračun omenjenih kazalnikov podatki iz raziskovanja Poraba v gospodinjstvih (APG).

Podatke, ki jih potrebujemo za raziskovanje Življenjski pogoji (SILC), pridobimo iz dveh virov, zato je tudi raziskovanje dvodelno: del podatkov pridobimo z anketnim vprašalnikom Življenjski pogoji (ti podatki se nanašajo na leto izvedbe SILC), del pa iz administrativnih in registrskih podatkov (ti podatki se nanašajo na leto pred izvedbo raziskovanja; to leto je namreč referenčno leto za dohodek). Iz obstoječih registrov in administrativnih evidenc pridobimo podatke v zvezi z dohodkom in tudi nekatere druge informacije in jih potem povežemo s podatki, pridobljenimi z vprašalnikom.

Z uporabo registrov in administrativnih virov bistveno razbremenimo anketirance, hkrati pa se precej poceni tudi izvedba raziskovanja.

Vprašalnik je razdeljen na tri večje sklope vprašanj. Prvi del vsebuje uvodna vprašanja, s katerimi ugotovimo, ali je gospodinjstvo za anketiranje ustrezno (ali izbrana oseba prebiva na naslovu), in t. i. register oseb, iz katerega zberemo osnovne podatke o vseh osebah, ki živijo v gospodinjstvu. Sledi sklop vprašanj, ki se nanaša na gospodinjstvo kot celoto. Vprašanja v zadnjem sklopu pa so namenjena izbrani osebi. Poleg standardnih vprašanj, tj. takih, ki se ponovijo vsako leto, vključimo v vprašalnik

tudi dodaten, za posamezno leto poseben sklop vprašanj (priložnostni modul), s katerimi pridobimo podatke, ki še dodatno osvetlijo življenjske razmere prebivalcev.

Registrske in administrativne podatke, ki jih uporabimo v tem raziskovanju, pridobimo od institucij, ki zbirajo določene podatke za svoj namen:

- Finančna uprava RS (FURS): dohodnina in drugi viri,
- Zavod RS za zaposlovanje (ZRSZ): nadomestila za brezposelne, denarna pomoč, register brezposelnih,
- Ministrstvo za delo družino, socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZ): družinski prejemki, socialni prejemki,
- Agencija za kmetijske trge in razvoj podeželja (ARSKTRP): kmetijske subvencije,
- Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje (ZPIZ): pokojnine in drugi viri,
- Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS): status neaktivnih oseb,
- Ministrstvo za notranje zadeve (MNZ): Centralni register prebivalstva (CRP), Evidenca gospodinjstev.

Statistični register delovno aktivnega prebivalstva (SRDAP) in Sestava prebivalstva (DEM-PREB/ČL) sta lastna vira SURS-a.

6. DEFINICIJE

Gospodinjstvo je vsaka družinska ali druga skupnost oseb, ki skupaj stanujejo in skupaj porabljajo dohodek za osnovne življenjske potrebe (stanovanje, hrano in drugo), ne glede na to, ali vsi člani stalno živijo v kraju, v katerem prebiva gospodinjstvo, ali pa nekateri izmed njih zaradi dela, šolanja ali iz drugih vzrokov dlje časa (do 6 mesecev) živijo drugje v Sloveniji ali v tujini.

Študenti so člani gospodinjstva, če živijo v študentskem domu, v najetem stanovanju ipd., vendar imajo z gospodinjstvom redne stike. Če imajo drugje svoje gospodinjstvo in prihajajo domov samo na obisk, pa jih ne štejemo za člane gospodinjstva. Študenti, ki so na študijskih izmenjavah in/ali študirajo v tujini, so člani gospodinjstva, če njihova celotna (neprekinjena) odsotnost ne traja več kot 6 mesecev.

V raziskovanje Življenjski pogoji (SILC) so zajeta samo zasebna gospodinjstva in osebe v teh gospodinjstvih. Osebe, ki prebivajo v skupinskih gospodinjstvih (npr. v domovih za ostarele, socialnovarstvenih zavodih, študentskih domovih, zaporih, samostanih ipd.), torej niso zajete v to raziskovanje.

RELATIVNA REVŠČINA

Podatek o stopnji tveganja revščine je relativen, kajti prag tveganja revščine ni določen vnaprej kot npr. košarica dobrin, nujno potrebnih za življenje, ali kot absolutni znesek, potreben za preživetje. Prag izračunamo za vsako leto posebej, po metodologiji, ki je enotna v vseh državah članicah EU. Odvisen je od višine in porazdelitve dohodka med gospodinjstvi ter od števila in starosti članov vsakega gospodinjstva (odrasli, otroci), zajetih v raziskovanje. Določimo ga tako, da za vsa gospodinjstva najprej izračunamo njihov razpoložljivi dohodek na ekvivalentnega odraslega člana, ga pripišemo vsem članom gospodinjstva in nato vse osebe v vzorcu razvrstimo glede na višino tako pripisanega dohodka. Pri določanju osebe na sredini porazdelitve upoštevamo uteži, s pomočjo katerih podatke o številu oseb v vzorcu preračunamo na celotno populacijo

oseb v zasebnih gospodinjstvih v Sloveniji. Dohodek osebe na sredini te porazdelitve je mediana; vrednost v višini 60 % mediane pa se določi kot prag tveganja revščine. Po tem konceptu so revne vse osebe, ki živijo v gospodinjstvih, katerih dohodek na ekvivalentnega odraslega člana je nižji od izračunanega praga. Tako izračunana stopnja ni kazalnik absolutne revščine, temveč meri neenakost znotraj populacije. Ne pokaže torej, koliko oseb je dejansko revnih, temveč, koliko jih ima dohodek, ki je nižji od vrednosti praga, kako je dohodek porazdeljen med gospodinjstvi. Niso pa v tem podatku upoštevani gibanje cen, stanovanjske razmere, premoženje in drugi dejavniki, ki prav tako vplivajo na življenjski standard ljudi.

DOHODEK

Izračuni temeljijo na letnem (neto) razpoložljivem dohodku gospodinjstva (brez dohodka v naravi). Denarni razpoložljivi dohodek gospodinjstva obsega neto dohodek vseh članov gospodinjstva (iz zaposlitve, vključno z nadomestilom za prehrano in prevoz na delo, iz samozaposlitve, pokojnine, nadomestila za brezposelnost, nadomestila za bolniško odsotnost, štipendije, družinske in socialne prejemke, obresti, dividende, denarne transferje, prejete od drugih gospodinjstev), od katerih se odštejejo transferji, plačani drugim gospodinjstvom, ter davek na premoženje, vključno z nadomestilom za uporabo stavbnega zemljišča. Tako izračunanemu denarnemu dohodku se prišteje tudi del dohodka v naravi (boniteta za uporabo službenega avtomobila za zasebne namene in del vrednosti lastne proizvodnje samozaposlenih, tj. vrednost izdelkov, prenesenih v gospodinjstvo iz lastne delavnice, podjetja ali trgovine).

Za obdobje 2005–2012 so v podatkovni bazi SI-STAT objavljeni kazalniki za dva koncepta dohodka: za »dohodek brez dohodka v naravi« in za »dohodek z dohodkom v naravi«. Dohodek po drugem konceptu se od prvega razlikuje po tem, da je vanj vključena tudi vrednost porabljenih izdelkov iz lastne proizvodnje (z vrta, s kmetije, iz sadovnjaka). Ker je bil delež lastne proizvodnje v dohodku gospodinjstev čedalje nižji in ker je bila razlika v stopnji tveganja revščine med obema konceptoma dohodka čedalje manjša in tudi zaradi uskladitve z Eurostatom, ki objavlja kazalnike le za »dohodek brez dohodka v naravi«, smo od objave podatkov za 2013 dalje tudi mi začeli objavljati kazalnike samo za »dohodek brez dohodka v naravi«. Tabele s podatki o »dohodku z dohodkom v naravi« za obdobje 2005–2012 smo shranili med arhivske podatke (poglavje: [Kazalniki dohodka in revščine \(SILC\), z dohodkom v naravi, 2005–2012](#)).

PRAG TVEGANJA REVŠČINE se določi (izračuna) kot 60 % mediane ekvivalentnega (neto) razpoložljivega dohodka vseh gospodinjstev, pri čemer se upošteva t. i. prilagojena OECD-jeva ekvivalenčna lestvica. Objavljamo ga za enočlansko gospodinjstvo (tj. za odraslo osebo, ki živi sama), za dvočlansko gospodinjstvo (dve odrasli osebi) in za štiričlansko gospodinjstvo (dve odrasli osebi in dva otroka, mlajša od 14 let).

Prag tveganja revščine za katerokoli gospodinjstvo se izračuna tako, da se prag za enočlansko gospodinjstvo pomnoži s številom ekvivalentnih (enakovrednih) odraslih članov v tem gospodinjstvu. Prag za gospodinjstvo dveh odraslih oseb se izračuna tako, da se prag za enočlansko gospodinjstvo pomnoži z 1,5, prag za gospodinjstvo dveh odraslih in dveh otrok pa tako, da se prag za enočlansko gospodinjstvo pomnoži z 2,1.

Prag tveganja revščine se preračuna v evre in standarde kupne moči po tečaju Eurostata za leto pred izvedbo raziskovanja SILC (referenčno leto za dohodek); ta se nekoliko razlikuje od tečaja Banke Slovenije. Za SILC 2007 so bili v evre preračunani že podatki o dohodkih iz leta 2006, podatki o dohodkih od leta 2007 dalje (SILC 2008) so že izraženi v evrih.

Če primerjamo praga tveganja revščine posameznih držav, izražene v evrih, ne dobimo prave slike, ker se pri tem ne upoštevajo razlike v ravni cen med državami. Zato prag tveganja revščine preračunamo iz EUR v standard kupne moči (SKM). Prostorski cenovni deflatorji in pretvorniki valut, ki izločajo učinek razlik v ravni cen med državami, so paritete kupne moči (PKM). Če posamezne države uporabljajo enako valuto, imajo PKM le funkcijo cenovnih deflatorjev. PKM izražamo v različnih dogovorjenih valutah, in ena takih valut je SKM. SKM je umetna, fiktivna valuta, ki je na ravni povprečja držav članic EU enaka enemu evru. Za leti 2005 in 2006 je bil za preračun praga tveganja revščine iz evrov v SKM uporabljen tečaj, po katerem je 1 SKM enak 1 evru na ravni povprečja EU-25 in ki odraža povprečno raven cen v EU-25; za obdobje 2007–2013 je bil uporabljen tečaj, po katerem je 1 SKM enak 1 evru na ravni povprečja EU-27 in ki odraža povprečno raven cen v EU-27, od leta 2014 dalje pa tečaj, po katerem je 1 SKM enak 1 evru na ravni povprečja EU-28.

EKVIVALENČNA LESTVICA

Če želimo ustrezno primerjati življenjsko raven gospodinjstev med seboj, moramo upoštevati njihovo velikost in sestavo. Vsi člani gospodinjstva nimajo enakih potreb, zato uporabljamo ekvivalenčne lestvice, ki upoštevajo ekonomije obsega v gospodinjstvih. Za izračun dohodka na ekvivalentnega odraslega člana smo uporabili prilagojeno OECD-jevo ekvivalenčno lestvico. Lestvica daje prvemu odraslemu članu utež 1, otrokom, mlajšim od 14 let, utež 0,3, drugim članom, starim 14 ali več let, pa utež 0,5.

Štiričlanskemu gospodinjstvu dveh odraslih in dveh otrok tako ustreza 2,1 ekvivalentnega odraslega člana (izračun: $1 \times 1 + 1 \times 0,5 + 2 \times 0,3 = 2,1$), paru odraslih brez otrok pa 1,5 ekvivalentnega odraslega člana (izračun: $1 \times 1 + 1 \times 0,5 = 1,5$). Dohodek na ekvivalentnega odraslega člana gospodinjstva se izračuna tako, da se dohodki vseh članov gospodinjstva seštejejo in nato delijo s številom ekvivalentnih odraslih članov v gospodinjstvu.

STOPNJA TVEGANJA REVŠČINE

STOPNJA TVEGANJA REVŠČINE je izražena kot odstotek oseb, ki živijo v gospodinjstvih z ekvivalentnim razpoložljivim dohodkom, nižjim od praga tveganja revščine.

STOPNJA TVEGANJA REVŠČINE GLEDE NA NAJPOGOSTEJŠI STATUS AKTIVNOSTI se izračuna glede na prevladujoči status aktivnosti osebe v celem letu, in sicer za osebe, stare 16 ali več let. Osebe, ki so mlajše od 16 let, se torej pri izračunu tega kazalnika ne upoštevajo. Prevladujoči status aktivnosti osebe je status, ki je v dohodkovnem referenčnem letu veljal za to osebo vsaj sedem mesecev. Osebe,

katerih prevladujoči status aktivnosti ni trajal najmanj sedem mesecev v letu, se pri izračunu tega kazalnika ne upoštevajo. Delovno aktivne so osebe, ki so bile zaposlene ali samozaposlene vsaj sedem mesecev v letu. Delovno neaktivne so vse osebe, ki so bile brezposelne, upokojene ali drugače neaktivne vsaj sedem mesecev v letu. Druge neaktivne osebe so gospodinje, dijaki in študenti, za delo nezmožne osebe ter preostale neaktivne osebe.

Spremembe v povezavi s tem kazalnikom so podrobneje razložene v razdelku Prelomi v časovni vrsti.

STOPNJA TVEGANJA REVŠČINE GLEDE NA DELOVNO INTENZIVNOST GOSPODINJSTVA

Delovna intenzivnost gospodinjstva se izračuna kot razmerje med številom mesecev v referenčnem letu, v katerih so bili za delo sposobni člani gospodinjstva (torej osebe, stare 18–64 let, razen vzdrževanih otrok) dejansko delovno aktivni (tj. zaposleni ali samozaposleni), in številom mesecev, v katerih bi bili za delo spodobni člani lahko delovno aktivni. **Delovno neintenzivna** so gospodinjstva, v katerih ni bil nihče od za delo sposobnih članov delovno aktiven niti en mesec v letu, **delovno intenzivna** gospodinjstva pa tista, v katerih so bili vsi za delo sposobni člani delovno aktivni celo leto. **Delno delovno intenzivna** so gospodinjstva, v katerih je bil vsaj eden od za delo sposobnih članov delovno aktiven vsaj del leta (npr.: eden zaposlen celo leto, drugi pa del leta zaposlen, del leta pa brezposeln).

Gospodinjstvom torej določimo delovno intenzivnost glede na delovno aktivnost odraslih, za delo sposobnih članov (pri izračunu se ne upoštevajo vzdrževani otroci in člani gospodinjstva, starejši od 64 let). Izračunano delovno intenzivnost gospodinjstva pripišemo vsem članom gospodinjstva, ne glede na starost, tako da je delovna intenzivnost za vse člane istega gospodinjstva enaka. Pri izračunu stopnje tveganja revščine glede na delovno intenzivnost gospodinjstva prav tako upoštevamo vse člane teh gospodinjstev. Gospodinjstva, v katerih živijo samo študenti (trenutni status aktivnosti), stari 18–24 let, in tista, v katerih živijo samo osebe, starejše od 64 let, se pri izračunu tega kazalnika ne upoštevajo.

STOPNJA TVEGANJA REVŠČINE GLEDE NA TIP GOSPODINJSTVA

Določitev **tipa gospodinjstva** je odvisna od števila odraslih oseb in števila vzdrževanih otrok v gospodinjstvu. Za vzdrževane otroke štejemo člane gospodinjstva, ki so mlajši od 18 let, od 18–24-letnih članov gospodinjstva pa tiste, ki niso delovno aktivni (tj. niso zaposleni ali samozaposleni) in živijo pri vsaj enem od staršev. Vse druge člane gospodinjstva štejemo za odrasle osebe. Otrok, star 18–24 let, ki je delovno aktiven, se torej šteje za odraslo osebo.

STOPNJA TVEGANJA REVŠČINE GLEDE NA STANOVANJSKO RAZMERJE GOSPODINJSTVA se izračunava za osebe, ki živijo v lastniških stanovanjih, vključno z uporabniki stanovanj, in za osebe, ki živijo v najemniških stanovanjih. Uporabniki stanovanj so osebe, ki živijo npr. v stanovanjih sorodnikov, znancev, prijateljev in ki za uporabo teh stanovanj ne plačujejo najemnine.

Spremembe v povezavi s tem kazalnikom so podrobneje razložene v razdelku Prelomi v časovni vrsti.

Osnovna stopnja tveganja revščine se izračuna za 60-odstotni prag tveganja revščine. Stopnje tveganja revščine za 40-, 50- in 70-odstotni prag so prikazane pri kazalniku **RAZPRŠENOST OKROG PRAGA TVEGANJA REVŠČINE**.

STOPNJA TVEGANJA REVŠČINE V DOLOČENI ČASOVNI TOČKI je odstotek oseb, katerih dohodek v dohodkovnem referenčnem letu (tj. leto izvedbe raziskovanja SILC – 1) je bil nižji od praga tveganja revščine iz baznega leta (2005 ali 2008).

STOPNJA TVEGANJA REVŠČINE PRED SOCIALNIMI TRANSFERJI se izračuna glede na isti prag tveganja revščine kot stopnja tveganja revščine, le da od dohodka odštejemo socialne transferje (npr. denarno nadomestilo za primer brezposelnosti, nadomestilo za čas bolniške odsotnosti z dela, štipendijo, otroški dodatek, porodniško nadomestilo, posvojiteljsko nadomestilo, dodatek za nego in varstvo otroka, pomoč ob rojstvu otroka, dodatek za veliko družino, nadomestilo za očetovski dopust, starševski dodatek, denarno socialno pomoč, dodatek za pomoč in postrežbo, subvencijo za najemnino, invalidske pokojnine, starostne pokojnine, družinske pokojnine). Izračuna se na dva načina, odvisno od tega, ali pokojnine štejemo med socialne transferje ali ne. Po prvem načinu odštejemo od celotnega dohodka samo »družinske prejemke, invalidske pokojnine in druge socialne prejemke«, po drugem načinu pa »socialne transferje, vključno z vsemi (starostnimi in družinskimi) pokojninami«.

STOPNJA DOLGOTRAJNEGA TVEGANJA REVŠČINE je odstotek oseb, katerih dohodek v zadnjem dohodkovnem letu in v vsaj še dveh od treh prejšnjih let je bil nižji od praga tveganja revščine. Za uvrstitev oseb pod ali nad prag tveganja revščine v štirih zaporednih letih se upoštevajo podatki za izračun stopnje tveganja revščine iz posameznega leta (ekvivalentni razpoložljivi dohodek, člani gospodinjstva, prag tveganja revščine). Stopnja dolgotrajnega tveganja revščine se izračuna samo za osebe, ki so bile članice gospodinjstva vsa štiri leta. Te osebe se v tabelah razvrstijo v starostne razrede glede na starost v zadnjem letu.

PORAZDELITEV DOHODKA

RELATIVNA VRZEL TVEGANJA REVŠČINE je razlika med pragom tveganja revščine in mediano ekvivalentnega dohodka oseb pod pragom tveganja revščine, izražena kot odstotek od praga tveganja revščine.

Neenakost porazdelitve dohodka prikazujemo z razmerjem kvintilnih razredov (80/20) in z Ginijevim količnikom. Čim višja sta, tem večja je neenakost porazdelitve dohodka med gospodinjstvi.

RAZMERJE KVINTILNIH RAZREDOV (80/20) je razmerje med vsoto ekvivalentnega razpoložljivega dohodka oseb v najvišjem in najnižjem kvintilnem razredu. Osebe razvrščamo v pet kvintilnih razredov glede na (neto) razpoložljivi dohodek na ekvivalentnega odraslega člana gospodinjstva. V prvem kvintilnem razredu je 20 %

oseb iz gospodinjstev z najnižjim ekvivalentnim dohodkom, v petem kvintilnem razredu pa 20 % oseb iz gospodinjstev z najvišjim ekvivalentnim dohodkom.

GINIJEV KOLIČNIK je mera za koncentracijo dohodka. Njegova vrednost je med 0 in 1, če ga prikazujemo v odstotkih, pa med 0 in 100 %. Če bi bila njegova vrednost 0, bi bil dohodek porazdeljen popolnoma enako (vsi bi imeli popolnoma enak ekvivalentni dohodek), pri vrednosti 1 oz. 100 % pa bi bila porazdelitev dohodka popolnoma neenaka (ves dohodek bi bil v rokah ene osebe). Čim bližja je vrednost Ginijevega količnika številu 1 oz. 100 %, tem bolj neenaka je porazdelitev dohodka, in čim bližja je vrednost Ginijevega količnika številu 0, tem bolj enaka je porazdelitev dohodka.

Porazdelitev dohodka grafično prikažemo z Lorenzovo krivuljo. Za njen izris se na abscisni osi prikažejo kumulativni deleži oseb (%), na ordinatni osi pa kumulativni deleži dohodka (%), s katerim te osebe razpolagajo. Ginijev količnik je enak razmerju ploščine med diagonalo popolne enakosti in Lorenzovo krivuljo ter celotne ploščine pod diagonalo popolne enakosti. Kolikor bolj se Lorenzova krivulja približa diagonali, tem enakomernejše je dohodek porazdeljen med proučevano populacijo.

NADOMESTITVENO RAZMERJE je razmerje med mediano pokojnin upokojencev, starih 65–74 let, in mediano dohodka iz zaposlitve ali samozaposlitve delovno aktivnih oseb, starih 50–59 let. Ta kazalnik temelji na osebnem (in ne ekvivalentnem) dohodku. Pri izračunu se upoštevajo samo osebe, ki so bile v dohodkovnem referenčnem letu upokojene ali delovno aktivne vseh 12 mesecev. Razmerje se izračuna za bruto in neto dohodke.

RAZMERJE MEDIANE DOHODKA je razmerje med mediano ekvivalentnega razpoložljivega dohodka oseb nad določeno starostno mejo (npr. 65 let ali več) in mediano ekvivalentnega razpoložljivega dohodka oseb v komplementarni starostni skupini (npr. pod 65 let) ali v starostni skupini 45–54 let.

POVPREČNI DOHODEK IN MEDIANA DOHODKA

Povprečni dohodek na člana gospodinjstva je količnik med vsoto dohodka v posameznem prerezu in številom vseh oseb (ki prebivajo v zasebnih gospodinjstvih) v istem prerezu.

Povprečni ekvivalentni dohodek na člana gospodinjstva je količnik med vsoto ekvivalentnega dohodka v posameznem prerezu in številom vseh oseb (ki prebivajo v zasebnih gospodinjstvih) v istem prerezu. Pri izračunu povprečja se za dohodek pred socialnimi transferji upošteva isto število oseb kot za dohodek po socialnih transferjih v posameznem prerezu.

Za izračun mediane dohodka razvrstimo osebe v posameznem prerezu glede na ekvivalentni dohodek ali dohodek na člana gospodinjstva od najnižjega do najvišjega.

Mediana ekvivalentnega dohodka je ekvivalentni dohodek osebe na sredini porazdelitve, **mediana dohodka na člana gospodinjstva** je dohodek osebe na sredini porazdelitve. Pri izračunu mediane se za dohodek pred socialnimi transferji upošteva isto število oseb kot za dohodek po socialnih transferjih v posameznem prerezu, zato je

pri nekaterih prerezih pri dohodku pred socialnimi transferji vrednost lahko zelo nizka ali celo negativna.

POVPREČNI RAZPOLOŽLJIVI DOHODEK GOSPODINJSTEV PO VRSTAH DOHODKA

Dohodek gospodinjestev sestavlja več vrst dohodka: dohodek iz dela (dohodek iz zaposlitve, dohodek iz samozaposlitve), pokojnine, družinski in socialni prejemki (nadomestilo za brezposelnost, invalidske pokojnine, štipendije, drugi socialni prejemki) ter drugi dohodki (npr. iz kapitala, razlika med prejetimi in danimi transferji med gospodinjestvi, dohodki otrok, davek na premoženje, razlika med doplačili in vračili dohodnine).

Povprečni dohodek na gospodinjestvo (po vrstah dohodka) je količnik med vsoto posamezne vrste dohodka in številom vseh zasebnih gospodinjestev v Sloveniji.

Povprečni dohodek na člana gospodinjestva (po vrstah dohodka) je količnik med vsoto posamezne vrste dohodka in številom vseh oseb, ki prebivajo v zasebnih gospodinjestvih v Sloveniji.

Povprečni ekvivalentni dohodek na člana gospodinjestva (po vrstah dohodka) je količnik med vsoto posamezne vrste ekvivalentnega dohodka in številom vseh oseb, ki prebivajo v zasebnih gospodinjestvih v Sloveniji.

POVPREČNI RAZPOLOŽLJIVI DOHODEK GOSPODINJSTEV PO DOHODKOVNIH KVINTILIH TER DOHODKOVNIH DECILIH (po vrstah dohodka) se izračuna na enak način kot za Slovenijo, le da se vsota posamezne vrste dohodka oz. ekvivalentnega dohodka deli s številom vseh oseb v posameznem kvintilnem ali decilnem razredu.

ZGORNJE MEJE DOHODKOVNIH RAZREDOV (kvintilov in decilov) izračunavamo za ekvivalentni dohodek in dohodek na člana gospodinjestva. Vse osebe iz raziskovanja Življenjski pogoji (SILC) razvrščamo glede na ekvivalentni dohodek ali dohodek na člana gospodinjestva od najnižjega do najvišjega. V kvintilne razrede jih razvrščamo tako, da je v vsakem razredu 20 % vseh oseb, v decilne razrede pa tako, da je v vsakem razredu 10 % oseb. V prvem kvintilnem razredu je 20 % oseb iz gospodinjestev z najnižjim dohodkom, v petem kvintilnem razredu pa 20 % oseb iz gospodinjestev z najvišjim dohodkom. V prvem decilnem razredu je 10 % oseb iz gospodinjestev z najnižjim dohodkom, v desetem decilnem razredu pa 10 % oseb iz gospodinjestev z najvišjim dohodkom.

PORAZDELITEV RAZPOLOŽLJIVEGA DOHODKA GOSPODINJSTEV PO DOHODKOVNIH RAZREDIH prikazuje strukturo ekvivalentnega dohodka in strukturo dohodka na člana gospodinjestva po kvintilnih in decilnih razredih.

MATERIALNA PRIKRAJŠANOST

Stopnja materialne prikrajšanosti je odstotek materialno prikrajšanih oseb. Materialno prikrajšane so osebe, ki živijo v gospodinjestvu, ki izkazuje pomanjkanje vsaj 3 ali vsaj 4 od 9 elementov materialne prikrajšanosti, in sicer take, ki je izključno

posledica omejenih finančnih virov gospodinjstva, ne pa lastne izbire oz. navad. Odstotek oseb, ki so materialno prikrajšane za vsaj 4 od 9 elementov materialne prikrajšanosti, se imenuje »stopnja resne materialne prikrajšanosti« (objavljamo jo tudi v poglavju Kazalniki EU 2020).

Intenziteta materialne prikrajšanosti je povprečno število elementov, za katere so osebe prikrajšane. V izračunu se upoštevajo samo osebe, ki so prikrajšane za najmanj 3 ali najmanj 4 od 9 elementov materialne prikrajšanosti.

V izračunu se upošteva naslednjih devet elementov materialne prikrajšanosti:

- 1) zamuda pri plačilu hipoteke ali najemnine, rednih stanovanjskih stroškov, obrokov za kredit ali drugih odplačil posojil;
- 2) zmožnost gospodinjstva, da si vsi člani lahko privoščijo enotedenske (7-dnevne) letne počitnice zunaj doma (lahko tudi v lastni ali sindikalni počitniški hišici/stanovanju, pri prijateljih, sorodnikih, znancih);
- 3) zmožnost gospodinjstva, da si privoščijo mesni ali enakovreden vegetarijanski obrok vsaj vsak drugi dan;
- 4) zmožnost gospodinjstva, da iz lastnih sredstev (brez izposojanja denarja ali najemanja kreditov) poravnava nepričakovane izdatke v višini mesečnega praga tveganja revščine iz prejšnjega leta;
- 5) zmožnost gospodinjstva, da si zagotovi primerno ogrevano stanovanje;
- 6) gospodinjstvo si ne more privoščiti fiksne ali mobilne telefona;
- 7) gospodinjstvo si ne more privoščiti barvnega televizorja;
- 8) gospodinjstvo si ne more privoščiti pralnega stroja in
- 9) gospodinjstvo si ne more privoščiti osebnega avtomobila.

Status tveganja revščine se pri obeh kazalnikih določa glede na to, ali oseba živi pod pragom ali nad pragom tveganja revščine. Oseba živi pod pragom tveganja revščine, če je ekvivalentni razpoložljivi dohodek njenega gospodinjstva nižji od praga tveganja revščine. Oseba živi nad pragom tveganja revščine, če je ekvivalentni razpoložljivi dohodek njenega gospodinjstva enak pragu ali višji od praga tveganja revščine.

Spremembe v povezavi s tema kazalnikoma so podrobneje razložene v razdelku Prelomi v časovni vrsti.

KAZALNIKI EU 2020

Stopnja tveganja socialne izključenosti je odstotek oseb, izpostavljenih tveganju socialne izključenosti. Gre za osebe, ki živijo pod pragom tveganja revščine ali so resno materialno prikrajšane ali živijo v gospodinjstvih z zelo nizko delovno intenzivnostjo. Osebe se štejejo samo enkrat, tudi če so zajete v dveh ali treh podkazalnikih. Objavljamo odstotek in število oseb, izpostavljenih tveganju socialne izključenosti.

Polno ime kazalnika »stopnja tveganja socialne izključenosti« je »stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti«. Ker je prihajalo do zamenjave kazalnika »stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti« s kazalnikom »stopnja tveganja revščine«, uporabljamo od objave podatkov za leto 2013 dalje v vseh objavah krajše ime tega kazalnika.

Stopnja tveganja revščine je odstotek oseb, ki živijo v gospodinjstvih, katerih ekvivalentni razpoložljivi dohodek (po socialnih transferjih) je nižji od praga tveganja revščine. Prag tveganja revščine je opredeljen s 60 % mediane ekvivalentnega razpoložljivega dohodka v državi.

Stopnja resne materialne prikrajšanosti je odstotek oseb, katerih življenjski pogoji so močno omejeni zaradi omejenih finančnih virov gospodinjstva, in ne zaradi lastne izbire oz. navad. Gre za osebe, ki so materialno prikrajšane za vsaj 4 od 9 elementov materialne prikrajšanosti; ne morejo si privoščiti: 1) rednega plačila hipoteke ali najemnine, rednih stanovanjskih stroškov, odplačevanja kreditov, 2) primerno ogrevanega stanovanja, 3) poravnave nepričakovanih izdatkov, 4) mesnega ali enakovrednega vegetarijskega obroka vsaj vsak drugi dan, 5) enotedenskih letnih počitnic za vse člane gospodinjstva, 6) osebnega avtomobila, 7) pralnega stroja, 8) barvnega televizorja, 9) telefona. Elementi prikrajšanosti so enaki kot pri kazalniku »stopnja materialne prikrajšanosti«.

Stopnja zelo nizke delovne intenzivnosti je odstotek oseb, starih 0–59 let, ki živijo v gospodinjstvih, katerih odrasli člani (tj. stari 18–59 let) so v referenčnem letu za dohodek (tj. v letu pred izvedbo raziskovanja SILC) delali manj kot 20 % svojega razpoložljivega delovnega časa, izraženega v mesecih (delovna intenzivnost teh gospodinjstev je bila od 0 do 0,2).

Gospodinjstvom najprej določimo njihovo delovno intenzivnost. Pri izračunu delovne intenzivnosti za ta kazalnik se ne upoštevajo vzdrževani otroci in člani gospodinjstva, starejši od 59 let. Izračunano delovno intenzivnost gospodinjstva pripišemo vsem članom gospodinjstva, starim 0–59 let (tudi vzdrževanim otrokom), tako da je delovna intenzivnost za vse člane istega gospodinjstva (razen za starejše od 59 let) enaka. Pri izračunu stopnje zelo nizke delovne intenzivnosti upoštevamo vse osebe, stare 0–59 let, za katere imamo podatek o delovni intenzivnosti. Gospodinjstva, v katerih živijo samo študenti (trenutni status aktivnosti), stari od 18 do 24 let, in gospodinjstva, v katerih živijo samo osebe, starejše od 59 let, se pri izračunu tega kazalnika ne upoštevajo.

PRENASELJENOST STANOVANJA

Stopnja prenaseljenosti stanovanja je odstotek oseb, ki živijo v stanovanjih s premajhnim številom sob glede na število, spol in starost članov gospodinjstva. Prenaseljeno je stanovanje, ki nima vsaj ene sobe na gospodinjstvo in hkrati še ene sobe za vsak par, ene sobe za vsako polnoletno samsko osebo, ene sobe za dva otroka istega spola, stara 12–17 let, ene sobe za vsakega otroka različnega spola, starega 12–17 let, in ene sobe za 2 otroka, mlajša od 12 let.

Spremembe v povezavi s tem kazalnikom so podrobneje razložene v razdelku Prelomi v časovni vrsti.

STANOVANJSKA PRIKRAJŠANOST

Stopnja stanovanjske prikrajšanosti glede na elemente prikrajšanosti je odstotek oseb, ki so prikrajšane za posamezni element stanovanjske prikrajšanosti. Kazalnik izračunavamo za naslednje elemente:

- 1) slabo stanje stanovanja (odstotek oseb, ki imajo v stanovanjih težave s streho, ki pušča, z vlažnimi stenami/temelji/tlemi ali s trhlimi okenskimi okvirji/tlemi);
- 2) kad ali prha v stanovanju (odstotek oseb, ki v stanovanju nimajo kadi ali prhe);
- 3) stranišče na izplakovanje za lastno uporabo (odstotek oseb, ki nimajo stranišča na izplakovanje za lastno uporabo);
- 4) pretemno stanovanje (odstotek oseb, ki menijo, da je njihovo stanovanje pretemno oz. ne dobi dovolj dnevne svetlobe).

Stopnja stanovanjske prikrajšanosti glede na število elementov prikrajšanosti je odstotek oseb, ki so prikrajšane za 1, 2, 3 ali 4 elemente. Objavljamo tudi odstotek oseb, ki niso prikrajšane za nobenega od navedenih 4 elementov (za 0 elementov).

Spremembe v povezavi s tema kazalnikoma so podrobneje razložene v razdelku Prelomi v časovni vrsti.

STANOVANJSKI STROŠKI

Stopnja preobremenjenosti s stanovanjskimi stroški je odstotek oseb, ki živijo v gospodinjstvih, v katerih so stanovanjski stroški višji od 40 % celotnega razpoložljivega dohodka gospodinjstva. V izračun obremenjenosti s stanovanjskimi stroški so zajeti vsi letni stroški gospodinjstva, povezani s stanovanjem (obresti za stanovanjski ali hipotekarni kredit, najemnina, zavarovanje, stroški rednega vzdrževanja in popravil, stroški za vodo, kanalizacijo, odvoz odpadkov, elektriko, plin, ogrevanje ipd.), zmanjšani za subvencijo za najemnino. Obremenjenost s stanovanjskimi stroški (delež stanovanjskih stroškov v celotnem razpoložljivem dohodku gospodinjstva) je za vse osebe v istem gospodinjstvu enaka.

Mediana obremenjenosti s stanovanjskimi stroški je mediana (srednja vrednost) deleža stanovanjskih stroškov v celotnem razpoložljivem dohodku gospodinjstva (12 % npr. pomeni, da polovica vseh oseb porabi več kot 12 % razpoložljivega dohodka gospodinjstva za stanovanjske stroške, polovica oseb pa manj). Vse osebe razvrstimo od najnižje do najvišje obremenjenosti s stanovanjskimi stroški. Delež osebe na sredini porazdelitve je mediana obremenjenosti s stanovanjskimi stroški.

7. POJASNILA

7.1 KLASIFIKACIJE

Kazalniki so razčlenjeni po kohezijskih in statističnih regijah v skladu s Klasifikacijo statističnih teritorialnih enot v Evropski uniji (NUTS). Podatki se prikazujejo na ravni NUTS 2 in NUTS 3. Razlaga klasifikacij je dostopna na:

<http://www.stat.si/statweb/Methods/Classifications>

Po kohezijskih in statističnih regijah objavljamo naslednje kazalnike: »stopnja tveganja socialne izključenosti«, »stopnja tveganja revščine«, »stopnja resne materialne prikrajšanosti«, »stopnja materialne prikrajšanosti«, »stopnja zelo nizke delovne intenzivnosti«, »stopnja tveganja revščine pred socialnimi transferji«, »razpoložljivi dohodek gospodinjestev« in »stopnja prenaseljenosti stanovanja« (za vsak kazalnik objavljamo odstotek in število oseb). Naštete kazalnike objavljamo v razdelkih [Stopnja tveganja revščine](#), [Porazdelitev dohodka](#), [Materialna prikrajšanost](#), [Kazalniki EU 2020](#) in [Prenaseljenost](#).

7.2 OBDELAVA PODATKOV

Pri obdelavi podatkov raziskovanja Življenjski pogoji uporabimo metodi statističnega urejanja podatkov in uteževanja.

UTEŽEVANJE

Z uteževanjem želimo doseči reprezentativnost vzorca, tako da so uteženi podatki čim boljša ocena opazovane populacije v določeni časovni točki.

Postopek uteževanja se določi glede na vzorčni načrt, neodgovor enote (manjkajoče odgovore) ter glede na razpoložljive pomožne populacijske spremenljivke, ki smo jih uporabili za kalibracijo.

Končna utež enote je tako produkt uteži zaradi verjetnosti izbora enot, uteži zaradi neodgovora ter kalibracijskega faktorja.

Uteži izračunavamo za tri ravni: za gospodinjstva, za osebe in za izbrane osebe. Za vsak nivo izračunavamo:

- začasne in končne uteži
- presečne in longitudinalne uteži

Pri longitudinalnih utežeh izračunavamo:

- longitudinalne uteži za 2-letni panel
- longitudinalne uteži za 3-letni panel
- longitudinalne uteži za 4-letni panel

Posebej se izračunajo še posebne, presečne uteži za populacijo staro 0–16 let (utež otrok).

STATISTIČNO UREJANJE PODATKOV

Podatke statistično uredimo s kombinacijo sistematskih popravkov in postopkov vstavljanja podatkov. Pri vstavljanju podatkov uporabimo metodo notranjega darovalca, metodo notranjega darovalca za več spremenljivk, metodo rezanega povprečja, metodo prevzema zgodovinskih podatkov, metodo zgodovinskih podatkov s prilagoditvijo za povprečno rast, metodo zgodovinskih podatkov s prilagoditvijo za rast darovalca, metodo logičnega vstavljanja. V procesu je omogočeno izračunavanje kazalnikov kakovosti.

Več o statističnem urejanju podatkov lahko preberete v splošnem metodološkem pojasnilu [Statistično urejanje podatkov](#).

7.3 NATANČNOST

V statističnih raziskovanjih prihaja do različnih vrst napak, ki vplivajo na točnost statistične ocene (npr. do vzorčnih napak, napak zaradi neodgovora, do merskih napak). Napake, ki jih lahko pripišemo slučajnim vplivom, določajo natančnost statistične ocene. Uporabnike statističnih podatkov opozorimo na manjšo natančnost ocene tako, da takšno oceno opremimo s posebno opozorilno oznako ali pa take ocene sploh ne objavimo.

Pri objavljanju kazalnikov dohodka, revščine in socialne izključenosti iz raziskovanja Življenjski pogoji (SILC) se upoštevajo Eurostatova pravila objavljanja. Minimalna zahteva po natančnosti glede objave zbranih podatkov je izražena s številom opazovanj v vzorcu, na katerih temeljijo statistični podatki, in stopnjo neodgovora spremenljivke (poleg celotnega neodgovora na ravni enote). Ocena se ne objavi (N – za objavo premalo natančna ocena), če temelji na manj kot 20 opazovanjih ali če neodgovor spremenljivke presega 50 %. Ocena se objavi z opombo (M – manj natančna ocena), če temelji na 20–49 opazovanjih ali če je neodgovor spremenljivke nad 20 % in največ 50 %. Ocena se objavi brez omejitev, če temelji na 50 ali več opazovanjih in če neodgovor spremenljivke ne presega 20 %.

Manjša natančnost statističnih ocen se pojavlja pri naslednjih kazalnikih:

- stopnja tveganja revščine glede na najpogostejši status aktivnosti
- stopnja tveganja revščine glede na delovno intenzivnost gospodinjstva
- stopnja tveganja revščine glede na stanovanjsko razmerje gospodinjstva
- razpoložljivi dohodek gospodinjstev glede na najpogostejši status aktivnosti, starost in spol
- razpoložljivi dohodek gospodinjstev glede na stanovanjsko razmerje gospodinjstva
- stopnja prenaseljenosti stanovanja glede na tip gospodinjstva
- stopnja prenaseljenosti stanovanja glede na stanovanjsko razmerje gospodinjstva
- stopnja preobremenjenosti s stanovanjskimi stroški glede na tip gospodinjstva

Več o natančnosti statističnih ocen lahko preberete v splošnem metodološkem pojasnilu [Natančnost statističnih ocen](#).

7.4 DRUGA POJASNILA

Zaradi zaokroževanja se vsote nekaterih objavljenih podatkov ne ujemajo.

Prag tveganja revščine

Vir za tečaj SKM je Eurostatova tabela »Purchasing power parities (PPPs), price level indices and real expenditures for ESA2010 aggregates [prc_ppp_ind]«, za agregat »household final consumption expenditure«, objavljena na spletni strani Eurostata: economy and finance / prices / purchasing power parities. Uporabljeni tečaji so bili objavljeni na Eurostatovi spletni strani v času priprave prve objave kazalnikov iz raziskovanja SILC za posamezno leto.

Tabela 2: Menjalni tečajji, uporabljeni v raziskovanju Življenjski pogoji (SILC)

Leto izvedbe SILC	Tečaj: 1 EUR v SIT	Tečaj: 1 SKM v SIT	Tečaj: 1 SKM v EUR
2005	239,087	181,686	
2006	239,568	183,660	
2007	239,596	/	0,7667
2008	/	/	0,7902
2009	/	/	0,8230
2010	/	/	0,8438
2011	/	/	0,8458
2012	/	/	0,8582
2013	/	/	0,8296
2014	/	/	0,8312
2015	/	/	0,8165
2016	/	/	0,7953
2017	/	/	0,8163

Vir: Eurostat

Stopnja tveganja revščine v določeni časovni točki (bazno leto = 2005)

Prag tveganja revščine iz leta 2005 (1.261.989 SIT oz. 5.278 EUR) je bil preračunan na leto izvedbe raziskovanja SILC s harmoniziranim indeksom cen življenjskih potrebščin (HICŽP). HICŽP za leto izvedbe raziskovanja SILC so bili za obdobje 2005–2016 vzeti z Eurostatove spletne strani: economy and finance / prices / harmonised indices of consumer prices / harmonised indices of consumer prices (2005=100) – annual data / COICOP: CP00 (All-items HICP) / annual average index.

Tabela 3: Indeksi cen življenjskih potrebščin, uporabljeni za preračun praga tveganja revščine z baznega leta 2005 na leto izvedbe raziskovanja Življenjski pogoji (SILC)

Leto izvedbe raziskovanja SILC	HICŽP
2005	100,00
2006	102,54
2007	106,39
2008	112,28
2009	113,25
2010	115,62
2011	118,03
2012	121,35
2013	123,68
2014	124,14
2015	123,20
2016	122,98
2017	124,89

Vir: Eurostat

Stopnja tveganja revščine v določeni časovni točki (bazno leto = 2008)

Prag tveganja revščine iz leta 2008 (6.536 EUR) je bil preračunan na dohodkovno referenčno leto s harmoniziranim indeksom cen življenjskih potrebščin (HICŽP). HICŽP za dohodkovno referenčno leto (2007–2015) so bili vzeti z Eurostatove spletne strani: economy and finance / prices / harmonised indices of consumer prices / harmonised indices of consumer prices (2005 =100) – annual data / COICOP : CP00 (All-items HICP) / annual average index.

Tabela 4: Indeksi cen življenjskih potrebščin, uporabljeni za preračun praga tveganja revščine z baznega leta 2008 na dohodkovno referenčno leto raziskovanja Življenjski pogoji (leto izvedbe SILC – 1)

Leto izvedbe raziskovanja SILC	Dohodkovno referenčno leto raziskovanja SILC	HICŽP
2008	2007	100,00
2009	2008	105,54
2010	2009	106,45
2011	2010	108,68
2012	2011	110,94
2013	2012	114,06
2014	2013	116,25
2015	2014	116,67
2016	2015	115,71
2017	2016	115,54

Vir: Eurostat

Stopnja dolgotrajnega tveganja revščine.

Tabela 5: Prag tveganja revščine za izračun stopnje dolgotrajnega tveganja revščine

Leto izvedbe raziskovanja SILC	Letni prag tveganja revščine (EUR)
2005	5.278
2006	5.590
2007	5.944
2008	6.536
2009	7.118
2010	7.042
2011	7.199
2012	7.273
2013	7.111
2014	7.146
2015	7.399

2016	7.396
2017	7.628

Vir: SURS

Povprečni dohodek in mediana dohodka

Pri izračunu povprečnega dohodka na člana gospodinjstva in mediane dohodka izhajamo iz dohodka celotnega gospodinjstva; ne gre torej za dejanski dohodek posameznih članov, saj pri izračunu upoštevamo dohodke vseh članov gospodinjstva in tudi osebe, ki dohodka sploh niso prejele.

Podatki o dohodku za izračun kazalnikov revščine in socialne izključenosti za leto t (leto izvedbe raziskovanja SILC) so iz leta t – 1 (referenčno leto za dohodek v raziskovanju SILC).

Povprečni dohodek in mediano dohodka izračunavamo za razpoložljivi dohodek gospodinjstev po naslednjih prerezih: po vključenosti socialnih transferjev v dohodek in spolu; po dohodkovnih skupinah (nad ali pod določeno višino ekvivalentnega dohodka) in spolu; po starosti in spolu; po doseženi izobrazbi, starosti in spolu; po najpogostejšem statusu aktivnosti, starosti in spolu oseb; po stanovanjskem razmerju gospodinjstva po starosti in spolu oseb; po kohezijskih regijah in po statističnih regijah.

Dolžina časovnih vrst

Objavljeni rezultati iz raziskovanja Življenjski pogoji (SILC) se nanašajo na posamezno leto izvedbe raziskovanja in na celo Slovenijo. Večina kazalnikov v podatkovni bazi SI-STAT se nanaša na leta od 2005 dalje. Kazalniki »stopnja dolgotrajnega tveganja revščine«, »stopnja preobremenjenosti s stanovanjskimi stroški«, »mediana obremenjenosti s stanovanjskimi stroški«, podatki o dohodkih gospodinjstev ter kazalniki, razčlenjeni po kohezijskih in statističnih regijah, se nanašajo na leta od 2008 dalje. Kazalnik »stopnja prenaseljenosti stanovanja« po kohezijskih in statističnih regijah se zaradi preloma v časovni vrsti nanaša na leta od 2011 dalje. Kazalniki iz raziskovanja Poraba v gospodinjstvih (APG) se nanašajo na obdobje 1997–2004.

8. OBJAVLJANJE PODATKOV

Podatke objavljamo:

Letno:

- Podatkovna baza SI-STAT:
 - o Demografsko in socialno področje – Življenjska raven – Kazalniki revščine in socialne izključenosti (SILC): [Prag tveganja revščine](#), [Stopnja tveganja revščine](#), [Porazdelitev dohodka](#), [Materialna prikrajšanost](#), [Kazalniki EU 2020](#). Podatki se prikazujejo v obliki odstotkov (odstotek oseb) in absolutno (število oseb, denarna enota), glede na starost in spol, dokončano izobrazbo, najpogostejši status aktivnosti, delovno intenzivnost gospodinjstva, tip gospodinjstva, stanovanjsko razmerje gospodinjstva, za dohodek po socialnih transferjih in za dohodek pred socialnimi transferji, po dohodkovnih

razredih. Podatki po kohezijskih in statističnih regijah se prikazujejo po standardni klasifikaciji NUTS na ravneh NUTS 2 in NUTS 3.

- Demografsko in socialno področje – Življenjska raven – Stanovanjski pogoji: [Stanovanjska prikrajšanost, Prenaseljenost](#). Podatki se prikazujejo v obliki odstotkov (odstotek oseb) in absolutno (število oseb), glede na starost in spol, tip gospodinjstva, stanovanjsko razmerje gospodinjstva in dohodek gospodinjstva. Podatki po kohezijskih in statističnih regijah se prikazujejo po standardni klasifikaciji NUTS na ravneh NUTS 2 in NUTS 3.
- Demografsko in socialno področje – Življenjska raven – Finančne zmožnosti gospodinjstev (SILC) – [Stanovanjski stroški](#). Podatki se prikazujejo v obliki odstotkov (odstotek oseb) in absolutno (število oseb), glede na starost in spol, tip gospodinjstva, stanovanjsko razmerje gospodinjstva in dohodek gospodinjstva.
- Prva objava (Kakovost življenja – Dohodek, revščina in socialna izključenost): »Kazalniki dohodka, revščine in socialne izključenosti, Slovenija, letno«.
- Elektronska objava (Kakovost življenja – Dohodek, revščina in socialna izključenost): »Kazalniki dohodka, revščine in socialne izključenosti, podrobni podatki, Slovenija, letno«.
- Posebna objava (Kakovost življenja – Dohodek, revščina in socialna izključenost): »Mednarodni dan boja proti revščini«.
- Statøpis.
- Urad za makroekonomske analize in razvoj (UMAR).
- Inštitut RS za socialno varstvo (IRSSV).
- Evropski statistični urad (Eurostat).
- Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD).
- Regije v številkah.
- Boljši, Slabši, Povprečni.

Pred uvedbo raziskovanja Življenjski pogoji (SILC) so bili vir za izračun kazalnikov dohodka in revščine podatki iz raziskovanja Poraba v gospodinjstvih (APG). Tabele za omenjene kazalnike za obdobje 1997-2004 smo shranili med arhivske podatke (poglavje: [Kazalniki dohodka in revščine \(APG\), 1997–2004](#)).

9. REVIDIRANJE PODATKOV

9.1 OBJAVLJANJE ZAČASNIH IN KONČNIH PODATKOV

Revidiranje podatkov je načrtovano. Zaradi potreb uporabnikov po pravočasnih informacijah objavimo v zbirki Prva objava (Življenjski pogoji) začasne podatke, ki ustrezajo merilom kakovosti uradnih statističnih podatkov, ne dosegajo pa kakovosti, ki jo je pri takih podatkih mogoče doseči s popolnim zajemom. V obliki prve objave objavimo le podatke, ki se zberejo z anketnim vprašalnikom. Te podatke kasneje revidiramo oz. dopolnimo še s podatki iz registrskih in administrativnih virov, ker lahko novejši, popolnejši oziroma kakovostnejši podatki bistveno prispevajo h kakovosti odločanja na podlagi podatkov in ker so zaradi rokov objave, določenih z evropsko zakonodajo, objavljeni na podlagi nepopolnega zajema kot manj natančni. Končni

podatki se zaradi dodatnih podatkov in nadaljnjega statističnega urejanja podatkov lahko nekoliko razlikujejo od začasnih podatkov iz prve objave.

V prvi objavi »Kazalniki dohodka, revščine in socialne izključenosti« objavimo vedno samo končne podatke, prav tako v podatkovni bazi SI-STAT. Edini kazalnik dohodka, revščine in socialne izključenosti, ki ga objavljamo tudi kot začasnega, je »stopnja resne materialne prikrajšanosti« (v prvi objavi Življenjski pogoji).

9.2 PRELOMI V ČASOVNI VRSTI

Razpoložljivi dohodek gospodinjestev

Do leta 2012 je bilo vir podatkov o razpoložljivih sredstvih in dohodku gospodinjestev raziskovanje Poraba v gospodinjestvih (APG). To raziskovanje je namenjeno predvsem merjenju izdatkov v gospodinjestvih in se po letu 2010 ne izvaja več vsako leto. Ker je raziskovanje Življenjski pogoji (SILC) referenčni vir podatkov o dohodkih tudi na ravni EU, je od prve objave podatkov o dohodkih iz tega raziskovanja (19. 2. 2015) dalje vir podatkov o dohodkih gospodinjestev to raziskovanje (SILC), in ne več APG. Podatke o dohodku iz raziskovanja SILC smo objavili tudi za nazaj, do leta 2008. Zaradi metodoloških razlik med APG in SILC podatki o dohodkih iz vsakega od omenjenih raziskovanj za obdobje 2008–2012 niso neposredno primerljivi.

Stopnja tveganja revščine glede na najpogostejši status aktivnosti

Ker smo imeli v vzorcu za leto 2006 na voljo več virov kot v vzorcu za leto 2005, smo izboljšali metodologijo določanja mesečnega statusa aktivnosti oseb, zato stopnja tveganja revščine za delovno aktivne, brezposelne in druge neaktivne osebe od leta 2006 dalje ni povsem primerljiva z letom 2005.

Z raziskovanjem SILC v letu 2009 smo spremenili metodologijo zbiranja podatkov o mesečnem statusu aktivnosti oseb v dohodkovnem referenčnem letu. Zaradi te spremembe razvrščamo neaktivne osebe v posamezne kategorije od leta 2009 dalje podrobneje, kot so razvrščene v administrativnih virih, zato podatke iz administrativnih virov kombiniramo s podatki iz vprašalnika. Drugim neaktivnim osebam iz administrativnih virov (gospodinjam, nezmožnim za delo, študentom in preostalom neaktivnim) pripišemo status glede na odgovor v vprašalniku. Pred letom 2009 so bili vir za podatke o mesečnih statusih aktivnosti administrativni viri. Zaradi te metodološke spremembe je bil delež brezposelnih oseb v letu 2009 višji, delež drugih neaktivnih oseb med vsemi osebami, ki so bile razvrščene glede na najpogostejši status aktivnosti, pa nižji kot pred letom 2009.

V objavah pred 12. 12. 2013 smo pri kazalniku »stopnja tveganja revščine glede na najpogostejši status aktivnosti« med delovno neaktivne osebe šteli samo osebe, ki so bile brezposelne vsaj sedem mesecev v letu ali upokojene vsaj sedem mesecev v letu ali drugače neaktivne vsaj sedem mesecev v letu. Od objave podatkov iz raziskovanja SILC 2012 dalje štejemo med delovno neaktivne tudi osebe, za katere je vsaj sedem mesecev v letu veljala kakršnakoli kombinacija navedenih treh statusov. Glede na nekoliko spremenjeno metodologijo smo v podatkovni bazi SI-STAT preračunali célo

časovno vrsto podatkov o delovno neaktivnih osebah za ta kazalnik tudi za nazaj (2005–2011). Med delovno aktivne osebe smo, poleg oseb, ki so bile zaposlene vsaj sedem mesecev v letu ali samozaposlene vsaj sedem mesecev v letu, že prej šteli tudi osebe, za katere je vsaj sedem mesecev v letu veljala kakršnakoli kombinacija obeh statusov. Pri podatkih o delovno aktivnih osebah v podatkovni bazi SI-STAT smo dodali prereza za zaposlene in samozaposlene osebe, tudi za nazaj (2005–2011).

Z letom 2014 smo spremenili vprašanje o najpogostejšem statusu aktivnosti. Do leta 2013 smo spraševali, kateri status aktivnosti je veljal za vprašano osebo večino časa v prejšnjem letu, od leta 2014 dalje pa sprašujemo, kateri statusi aktivnosti so za posamezno osebo veljali v prejšnjem letu in koliko mesecev je za to osebo veljal posamezni status, zato lahko od takrat natančneje določamo najpogostejši status aktivnosti in delovno intenzivnost gospodinjstva.

Stopnja tveganja revščine glede na stanovanjsko razmerje gospodinjstva

Podatki o stanovanjskem razmerju gospodinjstva v raziskovanju Življenjski pogoji 2005 so bili uteženi glede na strukturo iz popisa prebivalstva 2002. Zaradi oddaljenosti leta 2002 podatki o stanovanjskem razmerju gospodinjstva od leta 2006 dalje niso bili uteženi glede na to strukturo, zato struktura oseb in gospodinjstev glede na stanovanjsko razmerje gospodinjstva od leta 2006 dalje ni popolnoma primerljiva s podatki za leto 2005. Delež oseb, ki so živele v lastniških in uporabniških stanovanjih, je bil v letu 2006 višji kot v letu 2005, delež oseb, ki so živele v najemniških stanovanjih, pa nižji. Zaradi te spremembe v metodologiji tudi podatki o stopnji tveganja revščine glede na stanovanjsko razmerje gospodinjstva od leta 2006 dalje niso povsem primerljivi s podatki za leto 2005.

Materialna prikrajšanost

Do leta 2013 smo o zamudah plačil obrokov za nakupe ali kakšno drugo odplačilo potrošniških kreditov (razen stanovanjskega ali hipotekarnega kredita za glavno prebivališče) spraševali skupaj oz. hkrati (s 4 vprašanji), od leta 2014 dalje pa sprašujemo ločeno: posebej o zamudah z odplačili obrokov za nakupe, ki jih ponujajo razni ponudniki storitev in blaga, (s 4 vprašanji) in posebej o zamudah z odplačili drugih potrošniških kreditov, ki jih je treba najeti pri banki (s 4 vprašanji). Ker obe vrsti zamud uvrščamo v isti element materialne prikrajšanosti, ta sprememba ne vpliva na stopnjo in intenziteto materialne prikrajšanosti.

Z letom 2014 smo skladno z uredbo uvedli dodatna vprašanja o materialni prikrajšanosti (7 spremenljivk: 1 na ravni gospodinjstva: »zamenjava pohištva«, 6 na ravni oseb: »nova oblačila«, »dva para čevljev«, »manjši znesek denarja zase«, »druženje ob pijači/kosilu/večerji vsaj enkrat na mesec«, »plačljive prostočasne aktivnosti«, »uporaba interneta doma«), in ta bodo vključena v izračun stopnje materialne prikrajšanosti po novi definiciji, v katerem bodo upoštevani posodobljeni elementi materialne prikrajšanosti.

Prenaseljenost stanovanja

Z raziskovanjem SILC za leto 2011 se je spremenila metodologija izračuna tega kazalnika, zato podatki od leta 2011 dalje niso primerljivi s podatki za prejšnja leta. Do leta 2010 se kuhinja ni štela za sobo, od leta 2011 dalje se med sobe šteje tudi kuhinja, če meri vsaj 6 m² in jo gospodinjstvo uporablja tudi za jedilnico, dnevno sobo, delovno sobo ali za podobne namene.

Stanovanjska prikrajšanost

Pred letom 2008 smo o slabem stanju stanovanja (težave s streho, ki pušča, z vlažnimi stenami/temelji/tlemi, s trhlimi okenskimi okvirji ali trhlimi tlemi) spraševali z enim vprašanjem, od leta 2008 dalje pa sprašujemo o tem s tremi ločenimi vprašanji, zato podatki o stopnji stanovanjske prikrajšanosti od leta 2008 dalje niso popolnoma primerljivi s podatki za prejšnja leta.

Do leta 2013 je bilo vprašanje o pretemnem stanovanju nekoliko daljše, zato podatki od leta 2014 dalje niso popolnoma primerljivi s podatki za prejšnja leta.

28. 11. 2008

- V letu 2008 smo spremenili način objavljanja kazalnikov, ki izhajajo iz raziskovanja Življenjski pogoji (SILC). Pred letom 2008 smo jih objavljali glede na referenčno leto za dohodek (tj. za leto pred izvedbo raziskovanja SILC), od leta 2008 dalje pa celotno časovno vrsto kazalnikov objavljamo glede na referenčno leto izvedbe raziskovanja SILC. S to spremembo smo način objavljanja poenotili z Eurostatom. Podatki iz raziskovanja SILC 2005 oz. 2006 so bili torej v publikacijah, izdanih pred letom 2008, objavljeni kot podatki za leti 2004 oz. 2005, v objavah od leta 2008 dalje pa so ti podatki objavljeni kot podatki za leti 2005 oz. 2006.

30. 12. 2010

- V letu 2010 (SILC 2009) smo nekoliko spremenili metodologijo izračuna razpoložljivega dohodka gospodinjstev. V ta dohodek po novem vključujemo tudi pokojnine iz zasebnih varčevalnih shem, zato smo celo časovno vrsto kazalnikov v podatkovni bazi SI-STAT preračunali tudi za nazaj (2005–2008).
- Poenotili smo definicijo vzdrževanih otrok; ta je zdaj enaka za vsa leta. Vzdrževani otroci so člani gospodinjstva, stari manj kot 18 let, ali pa člani gospodinjstva, stari od 18 do 24 let, ki niso delovno aktivni in živijo pri vsaj enem od staršev.
- Otroci, rojeni v letu izvedbe raziskovanja Življenjski pogoji, so bili v dosedanjih objavah upoštevani kot člani gospodinjstva v podatkih za vsa leta, razen za leto 2005. V preračunanih podatkih so ti otroci upoštevani kot člani gospodinjstva tudi v podatkih za leto 2005.

27. 10. 2011

- V postopek izračunavanja uteži gospodinjstev za leto 2010 smo vključili podatke iz registrskega popisa prebivalstva 2011. Zaradi spremenjenega vira podatkov za uteževanje se je v populaciji povečalo število gospodinjstev, predvsem enočlanskih.

30. 6. 2014, 11. 9. 2014

- V letu 2014 smo nekoliko spremenili metodologijo izračuna kazalnika »stopnja zelo nizke delovne intenzivnosti«. V izračunu tega kazalnika se po novem poleg oseb, starejših od 59 let, ne upoštevajo tudi gospodinjstva, v katerih živijo samo študenti, stari od 18 do 24 let. Omenjeni kazalnik po statističnih regijah za obdobje 2008–2012 smo že izračunali na nov način, zato se podatki za Slovenijo lahko nekoliko (največ za 0,1 odstotne točke) razlikujejo od že objavljenih. Z objavo podatkov za leto 2013 v podatkovni bazi SI-STAT smo preračunali celo časovno vrsto kazalnika tudi za nazaj (2005–2012).

Določena vprašanja smo v posameznem letu nekoliko preoblikovali (predvsem na podlagi testiranja). Podatki se zaradi teh sprememb ne preračunavajo za nazaj, ker se običajno vprašanje spremeni tako, da preračun ni mogoč.

Metodološko pojasnilo o revidiranju podatkov je dostopno na spletni strani <http://www.stat.si/dokument/5296/RevidiranjeStatisticnihPodatkovMPsplosna.pdf>.

10. DRUGA METODOLOŠKA GRADIVA

- Vprašalnik:
 - Življenjski pogoji (SILC),
področje: Kakovost življenja, podpodročje: Življenjski pogoji
<http://www.stat.si/StatWeb/glavnavigacija/metode-in-klasifikacije/vprasalniki>
- Metodološka pojasnila o raziskovanju Življenjski pogoji (SILC):
 - Življenjski pogoji,
področje: Kakovost življenja, podpodročje: Življenjski pogoji
<http://www.stat.si/StatWeb/glavnavigacija/metode-in-klasifikacije/metodoloska-pojasnila>